

FOAIA POPULARĂ

PUBLICAȚIE ENCILOPEDICĂ SĂPTĂMÂNALĂ

DIRECTOR: ILIE IGHEL DELEANU
REDACȚIA: Str. Doamnei, 19, București

ABONAMENTUL: 5 lei pe an în toată țara
— Cererile trebuiesc a fi însoțite de cost. —

ADEVĂRURI CRUDE

De vre-o cîți-va ani țara noastră e din ce în ce mai îndurerată: unul cite unul se sting patrioții mari, oamenii de bine ai rominismului.

Nu trece lună, și în necroloagele ziarelor se anunță, cu glasul tînguitor de clopot, moartea cutărui mare romin, care și-a sleit forța nervoasă pentru ridicarea acestei țări, care și-a deschis băerile pungei și ale inimei pentru prosperarea instituțiilor de cultură, pentru ajutorarea copiilor sărmani.

Se duc mereu, unul cite unul, acei giganti, rodul unei epoce de bărbăție, de vitalitate, de expansiune.

Se duc, spre a nu se mai întoarce, în țara ale cărei hotare nu le-a călcat încă nimeni cu speranța de a le mai atinge.

Și plecarea lor din mijlocul nostru lasă o durere vie, o jale nemărginită, isvorită din faptul că ne întrebăm cu indoială și temere: «oare găsi-se-va un altul să-l înlocuiască?»

Nu e individul care se stinge, ci cu moartea lui piere o lume întreagă: lumea de idei și aspirațiuni ce domina în creerul lui sănătos, în mintea lui ageră și deosebită de a noastră.

Și, fără indoială, avem și de ce să ne îngrijurăm.

Fără să fim pesimiști, trebuie a recunoaște că epoca actuală, prin care trece țara noastră, e una din cele mai periculoase, nu numai pentru prosperarea unei națiuni, dar chiar pentru existența ei.

Făcînd o comparațiune între acum 40—50 de ani, — epocă căreia aparținea trecuta generație — și astăzi, am vedea, dacă am putea fi în stare de a putea face o largă și justă comparație, că progresul ce l'am făcut în aceste decenii, e urias, este ceea-ce Franța sau Germania au săvîrșit în aproape *trei secole*.

Instrucție, educație, arte, industrie, comerț... toate ramurile activității omenestii s'au modificat, aproape din temelii, s'au poleit, s'au perfecționat, cu o tranziție bruscă, de la barbar la civilizată, de la ordinar la superfin.

Instrucția... cite școli erau la 1860, câte azi; industria manuală și rudimentară de atunci înlocuită cu aburul și electricitatea de astăzi; comerțul local, aproape *trocoul* celor vechi, de atunci,

față de exportul atîtor substanțe prime de azi; diligența greoaie de pe vremuri în comparație cu expresurile actuale; un ziar cu 500 foi tiragiū, față de cele 100 ziare cotidiene și săptămînale de azi, cu mai multe sute de mii tiragiū zilnic, etc. etc.

În tot apusul Europei, în absolut nici o țară, nu s'a pomenit un așa de enorm progres într'un timp atît de scurt. Acolo, rînd pe rînd, s'au introdus diferitele sisteme, din ce în ce mai perfecționate, și fie-care cetățean a asistat, in partibus, la progresul care l' respira cu moleculele aerului ce sorbea.

Acolo fie-care era pregătit la evenimentele ce prefăceau societatea în mod sistematic, cu încetul și temeinic.

La noi... obicinuiți cu diligența, ne-am pomenit cu *Expresul*; de la îngustul Regulament organic am trecut de-o dată la largă Constituție; de la robia țiganilor, la proclamarea cea mai desăvîrșită a egalității; de la cele mai mari privilegii ale boerilor, la impunerea lor, ca cei mai bogați, la cele mai grele impozite.

Ne-știutori de nimic... azi criticăm capo-d'operile Apusului; ignoranți în mare masă, azi ne socotim între țările cu cultură.

Toate bune, ca aparență.

Ca fond însă... vai! lucrurile sunt mai triste de cum apar.

Nu trebuie a ascunde realitatea sub o mască falsă a închipuirii.

Un progres atît de mare pe care l'am săvîrșit noi, în cei 40—50 de ani, ca să fie adevăratul și temeinicul progres, cu baze solide, cu rădăcini adânci, trebuia să-l facem în cel puțin două secole.

Nu mai atunci am fi putut, pîrticică cu pîrticică din totul pe care l'am primit deodată, să savurăm, să rumegăm bine ceea ce se numește progres, și am fi fost, într'adevăr pătruși de toate misterile acestei evoluțiuni, care schimbă legile omenirii, care îndulcește trailul, care ne face oameni în toată puterea cuvîntului.

Așa cum însă noi am progresat, e tocmai cum acei copii leneși, nevoiași, încep a prepara cu furie un obiect în ajunul examenului, fără să fi urmat, lecție cu lecție, în mod serios, explicațiile profesorului.

Ce va rămîne din toată știința de o zi a școlarului? Nimic: ca o spoială ce a fost, ea va peri de îndată.

Tot așa și cu progresul ce trebuie să facă o națiune.

Dacă el e sistematic, cu încetul, fiecare fapt care colaborează la ridicarea aceluși popor se întipărește în mod hotărît în creerul indivizilor: el e judecat, cumpănit, și din înlănțuirea actelor se face un tot care formează adevăratul progres.

Dar așa, de odată, în vîlmășagul în care fie-care din noi trebuim a înmagasina, într'un creer nu bine pregătit, o sumedenie de cunoștințe noi, care grămădă, năvăliau pe toate granițele? Ce era să pricepem mai întâi: să ne schimbăm portul, vorba, obiceiul, modul de a cugeta, de a ne manifesta, de a lucra, de a mânca?.. Ce? Căci o revoluție imensă se producea în moravurile noastre, în cuget, în toate acțiunile noastre.

Și, setoși de a cunoaște mai repede toate farmecele noilor reforme ne-am repezit spre isvorul necunoscutului din care am sorblt ca niște copii neastămperați, mai mult stricându-ne în loc de a ne folosi.

(În No. viitor vom continua această analiză).

UN BUN ROMÂN.

NE-AM DESPARTIT

*Ne-am despărțit de bună voc,
Tu plictisită, cu sătul,
Precum se despărțesc accia,
Ce în orgie-au stat des'ul.*

*Simteam și eu și tu nevoia
Să nu mai fim apropiați,
Aceeasi și aceeași viață
Prea ne ținuse ncatenați.*

*Și zina se trecu în bine,
Nici un regret și nici un dor,
Părea că'n veci nici nu'ncercasem
Puterea dulcelui Amor!*

*Dar când, tîrziu, ne pomenirăm
În patul rece, izolați,
Ce n'am fi dat și unul ș'altul
Să fim din noi apropiați!*

IULIU C. SĂVESCU.